

Uredništvo i uprava
ZAGREB MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80

Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA Erjavčeva 4a

ISTRA

Narod, koji se odreće ma i jedne
stope krvi i znojem otaca svo-
jih natopljene zemlje nije dosto-
jan da se nazivlje narodom

SLOVENSKA NARODNA ZAVEST V VIDMU PRED 500 LETI

POMEN SLOVENSKE BRATOVŠČINE SV. HIERONIMA V VIDMU LETA 1452

»Glasnik aktura«, ki izhaja v Ljubli-
ni in ki ga izdajajo aktuarii kraljevine
Jugoslavije, je v svoji 1.—2. letošnji šte-
vilki prinesel nad vse zanimiv zgodovinsko-
pravni prikaz statuta »Slovenske bratovš-
čine sv. Hieronima v Vidmu«, ki ga je
napisal znani ljubljanski odvetnik in iuri-
dični pisatelj koroški rojak dr. Anton
Urbanc. Avtor je lepo orisal pomen te in-
stitucije za tedanje videmske Slovence ter
povdaril niene zavarovalniške strani ki je
v sebi že imela klice današnjega moder-
nega zavarovalništva.

Ta ustanova je delovala v Vidmu okoli
400 let. Poleg statuta so ohranjeni še
zelo številni zapiski (kvaderni) o sejah
knjigovodstvu itd. Prvi zapiski segajo v
začetek 15. stoletja ali točno v l. 1412., za-
dnji pa so iz l. 1795. Gotovo je, da je bratovš-
čina obstajala še pred l. 1412 in tako
lahko smatramo da je bil začetek udeleževanja
videmskih Slovencev na tem področju že v
drugi polovici 14. stoletja. Ti kvaderni
še čakajo marljivega zgodovinarja,
ki bo gotovo iz njih izluščil še marsikaj
zanimivega. Iz delovanja te bratovš-
čine skozi dolgo dobo štirih stoletij, lahko
sklepamo, da so bili videmski Slovenci še
mnogo pred 14. stoletjem močna etniška
skupina ki ni tako hitro utonila v tujem
moriu. Bratovščina je vezala vse videmske
Slovence brez ozira na poklic in kar
je še posebno zanimivo je to, da je imela
sicer še nejasne začetke današnjega moder-
nega zavarovalništva in da jo zaradi
tega moramo smatrati kot predhodnico ne
samo slovenskega temveč tudi vsega jugo-
slovenskega zavarovalništva.

Avtor je izdal ta pomembni članek še
v posebnem dodatku. Opremil ga je s fak-
simili devetih strani pravilnika (statuta).
Pravilnik je spisan v italijanski tedanji
časa in izvira iz l. 1452. Posebno lepo je
ukrašena naslovna stran, katere barve so
še zelo dobro ohranjene. Le škoda je, da
je tekst na nekaterih krajih poškodovan
in zaradi tega nečitljiv. Avtor je k razpravi
dodaj še dobesedni prepis v italijanskem
izvirniku, njegovo slovensko prestopo in
kratek izveček članka v frančoščini.

Nas zanima še boli kakor zavaroval-
nopravna razmotrivanja narodna razgla-
biana dr. Urbanca ob statutu bratovščine
sv. Hieronima. Zato prinašamo članek skoraj
v celoti.

*

Videm v Furlaniji je bil v politični in
kulturni zgodovini Slovencev zelo pomemben.
Videmski zgodovinski arhivi vsebujejo
gradivo za našo narodno zgodovino.
Nekaj je že raziskane, mnogo pa je še
neobdelane. Zgodovinar l. Gruden niše
v svoji Zgodovini slovenskega naroda (dru-
gi del: Pozni srednji vek) na str. 414 tole:

»Kako zelo sta bili naša trgovina in
obrt proti koncu srednjega veka udoma-
čeni v Furlaniji, priča slovenska bratovš-
čina sv. Hieronima, ki se je l. 1452 ustanovila
v laškem Vidmu. Imenovala se je »Fraternitas
degl'i Schiavoni« (bratovščina Slovencev) ki
je imela namen podpirati svoje člane v primeru
bolezni in potrebe, njih revnim hčeram izpla-
čevati malo doto in jim slednjič preskrbeti
krščanski pogreb. Leta 1479, je bila na
čelu slovenske bratovščine mojster Jakob
iz Loke.

Ta navedba me je napotila, da sem se
začel podrobneje baviti s to slovensko
bratovščino sv. Hieronima v Vidmu in to
s stališča zavarovalno pravne zgodovine,
ker vsebuje statut brezdvomno zavarovalno-
pravne misli ki utegnejo zanimati našo
javnost, zlasti pravniški svet, in na kakšne
druge — mislim predvsem na celovite statute
— v tej izdelani obliki ne naletimo.

Arhivalno gradivo. Original statuta Slo-
venske bratovščine sv. Hieronima v Vidmu
hrani danes občinska knjižnica v Vidmu;
te knjižnici je rokopis izročila nekdanja
videmska bolnišnica z vsem arhivom (Archivio
dell' Ospedale di Udine presso la Biblioteca
Comunale: Confraternità di S. Gerolamo
Scaffale No. 12.)

Poleg statuta spadajo k arhivu, ki se
ticejo bratovščine sv. Hieronima obširne
priloge, zvezki (kvaderni): prvi zapisi so
celo iz l. 1412, ko bratovščina še ni imela
svojege statuta zadnji pa je iz l. 1795, ko
je verjetno prenehalo delovanje bratovš-
čine. »Kvaderni« vsebujejo zapisnike o ob-
čnih zborih, o sejah odbora, seznam čla-

nov, seznam dohodkov in izdatkov in kon-
čno letne obračune. Boli poklicanemu raz-
skovalcu bodo »kvaderni« nudili bogato
gradivo za raziskovanje zgodovine Sloven-
cev v Vidmu in proučevanje statuta s stališ-
ča zavarovalno-pravne zgodovine. Ker
»kvaderni« nisem podrobneje pregledal,
to bi zahtevalo dolgotrajni študij in temel-
jito znanje italijanskega jezika iz XV. sto-
letja, more predstavljati moja razprava
le medel oris bratovščine s stališča zavarovalno-
pravne zgodovine. »Kvaderni« so
spravljeni v osmih svežnjih po približno
10 zvezkov brez kake posebne označbe.

Statut bratovščine izhaja iz l. 1452; le-
ta 1479, ko je bil predsednik bratovščine
moister Jakob iz Loke, je bil isti na novo
revidiran. Kot cerkevna bratovščina z de-
loma posvetnimi cilji je bila organizirana
po cerkvenem pravu, v naših krajih smo
imeli nešteto takih bratovščin, verjetno pa
brez tako ostro izdelanega zavarovalnega
načrta, kakršnega je imela bratovščina sv.
Hieronima v Vidmu.

NAZIV BRATOVŠČINE.

Bratovščina si je izbrala za patrona
(zaščitnika) cerkvenega učenika sv. Hiero-
nima, ki je bil vse svoje življenje zaščit-
nik revnih in je nekaj časa živel v Furla-
niji, zlasti v Ogleju, ko je pričel učiti škofa
Valerijana in njegove duhovnike notranje
življenja. Pri Hrvatih je veljal sv. Hieronim
za narodnega svetnika. Njegovo rojstno mesto
je bilo Stridon-Grahovo. (Danes prevladuje
mnenje, da je bil Stridon na Grahovem polju.)
Vsekakor je bil sv. Hieronim doma na našem
sedanjem državem ozemlju. Kot oče Vulgate je
imel v rimski cerkvi velik ugled; pobožni
glagoljasi, ki so branili slovenski jezik in
sveto pismo v službi božji proti Latincem
v narodnem jeziku, so prišli na misel, da
so pripisali glagolico sv. Hieronimu. Ta
legenda je našla svojo potrditev v listini
papeža Inocenca IV, ki je dovolil senjske-
mu škofu Filipu, da se smejo njegovi
duhovniki posluževati glagolice. V listini
se izrecno povdaria, da je sv. Hieronim
zaščitnik glagolice. Šele v 18. stoletju so
to legendo ovrzli.

Hrvatski romariji so imeli v Rimu bratovš-
čino istega imena v Borgu Vecchio; številna
romanja Hrvatov so ovekovečena v Božanski
komediji Danteja (Raj XXXI, 103). Papež
Nikolaj V, je z bulo dne 4. aprila 1453, dal
Hrvatom cerkev sv. Marine so popravili in
prekrstili v cerkev sv. Hieronima, ker se je
že takrat čvrsto verovalo, da je sv. Hieronim
po rodu iz Dalmacije ali Medijumura
(Stridon ali Strigova).

Sploh je veljal sv. Hieronim že od 14.
stoletja za narodnega svetnika tako pri
Slovenih kakor pri Hrvatih; zato se videmska
bratovščina ni kar po naključju imenovala
po njem.

Nacionalni pomen slovenske bratovščine
v laškem Vidmu. Spor, ki vlada med našimi
zgodovinarji (Rutar-Kos-Tuma) glede
naselitve furlanske nižine po Slovincih, je
znan. V ta spor se seveda ne spuščamo.
Prof. Kos je mnenja, da so se Slovenci
pred longobardskimi zidovi (utrujeno mesto)
— soteska med Mužacem—Pušja vas (Venzona)—
Humini (Gemoni)—Rtin (Artegne)—Neme
(Nimis)—Cedad (Ippis)—Krimin (Cormons)
in Fara pri Gradiški, okoli Stivana pri Devinu
— ustavili in zaradi tega ne more biti govora
o prvotni naselitvi Slovencev v Furlaniji že
konec VI. stoletja. Slovenstvo v Furlaniji se
omeja šele od prve polovice XI. stoletja
dalje in nima opravka s prvotno slovensko
naseljenostjo, kako misli Rutar. Tuma za-
stopa mnenje, da je v Julijskih Predalpah
med Tiltmentom in Sočo naseljeno od pam-
tveka slovensko ljudstvo poljedelskih vasi
(Slov. Pravnik 1933, članek Autonomna
uprava Beneške Slovenije). Isto mnenje
zastopa tudi v svojem spisu »Beneška Slo-
venija« (Planinarski Vestnik 1933 in 1934).
Odločno zavrača mnenje drugih historikov,
da so slovenski prebivalci v Furlaniji na-
seljeni koloni.

Da je predstavljala slovenska naselitev
v Vidmu močno narodno skupino, vsaj od
XI. stoletja dalje, nam neizpodbitno dokazu-
je slovenska bratovščina sv. Hieronima.
Ravno tako pove zgodovinsko poročilo iz
l. 1475, da je bila v glavnem mestu Furla-
nije v Vidmu še v XIII. stoletju slovenska

govorica navadna (Tuma: »Planinski vest-
nik 1934, str. 41). V starem Vidmu se je
imenovala ulica blizu stolnice po »Schiavoni-
h«.

Med temi Slovenci sta morala vladati
močan duh skupnosti in močna narodna
zavest. Le tako je razumljivo, da so se
tako povezali med sabo in imenovali svojo
cerkveno bratovščino po sv. Hieronimu, ki
je že tedaj veljal za narodnega svetnika
južnih Slovanov, zlasti Slovencev in Hrvatov.
Našim prednikom je bila vodilna misel
ohraniti svoji nacionalni živeli in ga
med seboj povezati tudi gospodarsko z
vзаемно pomočjo, ki je v omenjenem sta-
tutu tako daleč pravno in gospodarsko
razvita, že glede na veliko število zavarovalnih
panog, da lahko smatramo to bratovščino
kot prvo predhodnico slovenskega in jugoslovenskega
zavarovalstva sploh. Nacionalni moment
je igral veliko vlogo. Poleg cerkvenog-
vzgojinega in karitativnega značaja te
cerkvene bratovščine je bil važen tudi na-
cionalni moment. Slovenci v Vidmu, ver-
jetno skupaj s Hrvati, ki so romali preko
Vidma v Rim, so morali imeti izredno mo-
čno narodno pobožnost, saj so se rekruti-
rali iz premožnejših slojev: trgovcev,
hišnih posestnikov, le premožni Slovenci
so bili tako izvoljeni v dvajsetčlanski od-
bor. Bratovščina je vzajala svoje člane k
čim višji notranji kulturi. Njeno delovanje
na vzajemni pomoči (zavarovalnem polju)
na seveda nima ničesar opraviti z moder-
nim cerkvenim zavarovanjem.

Organizacija bratovščine. Bratovščina
je imela dobro izgrajeno organizacijo na
demokracijskih osnovah. Bila je organizirana
kakor vse cerkvene bratovščine z de-
loma posvetnimi cilji zastražanje orga-
nizacije po cerkvenem pravu. Bratovščine
so bile pravne osebe (personae morales
collegiales). Voditelji bratovščin so bili
vedno duhovniki. Pobožnosti so se opravljale
ako bratovščina ni imela svoje lastne
cerkve, v kaki kapeli ali pri določenem
oltarju glavne cerkve. Naša bratovščina je
imela svoj oltar v cerkvi sv. Petra mu-
čenika (oltar sv. Antona) in pozneje v ve-
čji cerkvi (stolnici) pri oltarju sv. Hiero-
nima, patrona bratovščine. Občni zbor
je bil vselej na božične kvatre v Domu
bratovščine; zbrali so se sami bratje; žen-
ske niso imele volilne pravice. Na občnem
zboru se je izbral oskrbnik-blaginik (cha-
merari) in predsednik (prior). Za pomoč
predsedniku in blaginiku sta se izvolila
še dva prisednika ali pomočnika (astanti),
ki morata prav tako prihajati v urad kot
predsednik in blaginik. Oskrbnik-blaginik
mora napraviti vsako leto za »vesoljni
zbor« natančno poročilo in obračun. Odbor
je štel 20 članov. Funkcionarij bratovščine
so se volili vsako leto; pasivno volilno
pravo so imeli samo oni ki so imeli svo-
je premoženje in določeno stanovanje, da
ne bi bil podan sum, da zaradi uboštva
varajo bratovščino. Zlasti se v odbor ne
sme izvoliti kockar, kvartopivec ali raz-
sodnik. Izvoljen naj bo dober družinski oče,
ki ima svoje premoženje in svojo hišo na
ozemlju Vidma in je na dobrem glasu.
Povdariti je, da so bile vse bratovščine
organizirane po istem načelu, tako tudi
omejena hrvaška bratovščina sv. Hiero-
nima iz XV. stoletja v Rimu.

Moralna vzgoja članov bratovščine. Po
statutu slovenske bratovščine sv. Hiero-
nima v Vidmu je bilo kartanje prepovedano
pod kaznijo 1 lire za olje. V primeru tožbe
je bratovščina posredovala mir in opravo;
brat, ki je imel tožbo, je moral prav tako
dati liro za olje. Dokler tožba ni bila kon-
čana, je bil izključen iz bratovščine.

Članom bratovščine je bilo ukazano
obiskovati bolnike in udeleževati se po-
grehov in procesij.

Zavarovalni elementi v statutu. Treba
je strogo ločiti prostovoljno dobrodelnost,
do katere človek nima pravice, ker ni da-
na protidajatev v obliki prispevka, in pra-
vico do določenih dajatev s strani zava-
rovatelja (zavarovalnice pomočne blagaj-
ne, bratovščine itd.). Šele ko namesto pro-
stovoljne dobrodelnosti in podpore nastopi
pravni zahtevek, torej subjektivna pravica,
govorimo o zavarovanju. Mnenja sem,
da predstavlja statut bratovščine sv. Hiero-
nima prve, četudi še ne povsem jasne
konture, modernega zavaroval-
stva in ima prispevek že značaj premije,
ki naj zasužura članu zavarovalno zaščito.
V bratovščini niso samo člani neke obrti,
kakor je to pri cehih; član bratovščine je

lahko vsak: trgovec, posestnik, delavec,
moški, ženske ali dekleta. Bratovščina po-
meni združitev vseh narodnih slojev in
ima narodno obeležje in to na osnov
prostovoljne pristopa.

Zavarovalni prispevek. Člani-možje
premoženjem so plačali 12 soldov kot letni
prispevek; ravno tako žene in dekleta
delavci in sploh člani brez lastnega pre-
moženja pa dvojni prispevek. V tej dolo-
bi statuta je videti že moderno oce-
nitev rizika. Bratovščina je bila dol-
žna sobrata za primer bolezni sprejeti v
svoj dom (stvarna zavarovalna dajatev).
Jasno je, da se te pravice premožni tre-
ovec ali hišni posestnik ni posluževal, za-
radi tega je članstvo trgovca v bratovš-
čini predstavljalo za isto manj nevaren
riziko: odhod njih nižji prispevek. Če bi
imela bratovščina zgolj karitativen namen,
bi bilo ravno narobe!

Vrste zavarovanj. Zavarovanje (preskri-
ba) je bilo po statutu predvideno za pri-
mer bolezni (bolezensko zavarovanje) in
pokoinsko zavarovanje: vdovske in sirotinske podpore
(druge življenske neprilike); statut je vse-
boval tudi omejeno zavarovanje po-
grebnine; končno je predvideval statut
tudi zavarovanje za doto. Zadnje
je najbolj zanimivo in najbolj pomembno,
to tem boli če upoštevamo, da je bila
bratovščina ustanovljena l. 1452! Gotovo
je to najbolj drzna in dalinosežna zava-
valna misel v statutu. Četudi morda ta
odredba še ne predstavlja modernega za-
varovanja za doto (Heiratsversicherung),
ker je dajatev (zaveza) od strani bratovš-
čine poročena, vendar je zavarovalna za-
misel izvedena že tako daleč, da se lahko
reče: po statutu bratovščine je obstajalo
nekako zavarovanje za doto. Slovenci v
Vidmu so bili v svojem socialnem delu
daljnovidni. Hoteli so obdržati svoj nacio-
nalni standard na višini. Napovedali so
boj revščini, kar se pokaže zlasti ob po-
rokah. Bratovščina mora sobratu poma-
gati, če ima hčerko za možitev, pri čemer
je upoštevati njen položaj. Bilo je to delo
za nacionalne interese, za ohranitev slo-
venske krvi v Vidmu!

Treba povdariti, da se ta zavarovalna pa-
noga še do danes niti pri velikih narodnih
ni udomačila. V Franciji je morala v zad-
njem času poseči vmes država. Privatna
inicijativa ni prinesla zaželenih uspehov.
Enak poskus je bil napravljen v Nemčiji,
ki na ravno tako ni prinesel znatnih uspe-
hov. O tej važni zavarovalni panogi, ki
dokazuje veliko daljnovidnost in globok
socialni čut, bi se moglo več povedati šele
po pregledu kvadernov, iz katerih bi bilo
razvidno kolikokrat je imela bratovščina
priliko preskrbeti iz svojih sredstev doto
in v kaki izmeri. Končno je predvideval
statut neko vrsto zavarovanja za pogreb-
nino. Bratovščina je bila dolžna oskrbeti
pokoinsmu bratu ali sestri pogreb če je
dotični umrl 20 milj proč od Vidma.

Pomembno zavarovalno pravno misel
srečamo v statutu, v odredbi, da je bil so-
brat ali sosestra, ki bi ne plačala člana-
rine vsake kvatre ali vsaj konec leta, iz-
ključena iz bratovščine in izgubi s tem
pravo na dajatev od strani bratovščine
za primer bolezni, smrti ali možitve hčer-
ke. To je povsem moderna zavarovalno-
pravna zamisel.

Povdariti je treba še s stališča pravne
zgodovine, da vsebuje statut pravni insti-
tut zapalosti (kaduciteta). Institut zapa-
losti priča o veliki medsebojni povezanosti
članov bratovščine, ki je bila nekaka cen-
tralna organizacija Slovencev v Vidmu.

Povdariti, pa je treba, da je slovenska
bratovščina sv. Hieronima zavzemala med
podobnimi bratovščinami verjetno izjemen
položaj, kar se tiče zavarovalno-pravne
misli in v tem je njen pomen.

Mnenja sem, da pri slovenski bratovš-
čini sv. Hieronima lahko že govorimo o
prvih početkih zavarovanja, ker je obstajala
subjektivna pravica članov do zava-
rovalne dajatev.

Na kratko je ugotoviti, da vsebuje slov-
brat, sv. Hieronima v Vidmu važne zava-
rovalne zamisli, ki jih srečamo danes v
modernem zavarovalnem pravu.

Opraviti imamo torej s prvo slo-
vensko pomožno blagajno, ki je
bila v Sloveniji in Dalmaciji uvedena z
zakonom o pomožnih blaginjah iz l. 1892

Auto pregazio radnika

Trviž. — 20-godišnji radnik Josip Radjan Ivanov iz Trviža, koji radi na radnji u Roveriji, dospio je pod auto. Odvezli su ga žurno u puljsku bolnicu, ali je prije nego što je stigao u bolnicu izdahnuo. Bolnički liječnik nije mogao nego ustanoviti smrt.

TEŠKA NESREĆA

U mag. — 49-godišnja Margarita Zotić iz Umaga uputila se u Trst. Nije sirota ni slutila, da će njezin put u Trst izgledati sasvim drukčije, nego što ga je ona zamišljala. Odlazeći iz kuće poskliznula se na stepenicama i pala tako nesretno, da je prebila rebro i slomila ključnu kost. Otpremljena je u Trst u bolnicu, gdje su izjavili da će morati odležati najmanje četiri sedmice.

VUNU I PAMUK TREBA PRIJAVITI

Pula. — U smislu zakonskog dekreta od 18. svibnja objelodanjenog u Službenom listu dužan je svaki trgovac odnosno industrijalac prijaviti svaku količinu vune i pamuka, što ih ima momentano na skladištu, a ujedno mora saopćiti i ime tvornice od koje je vunu odnosno pamuk nabavio. Početak prijavljivanja bio je 28 svibnja, a završetak će biti 8 lipnja. U buduću će se prijavu morati predavati svakog 15. i zadnjeg u mjesecu s točnom naznakom količine, koju je pojedini trgovac na taj dan imao.

POPRAVAK ŽUPNE CRKVE U OPATIJI

Opatija. — Kako smo svojedobno već izvijestili župna crkva sv. Jakova u Opatiji će se posvema restaurirati. Tvornica torpeda na Rijeci poklonila je za popravak crkve 10.000 komada opeka. Čini se da će s tom količinom, uz stare cigle biti moguće crkvu u cijelosti popraviti.

ALI JE V IDRIJSKI KOTLINI TUDI PREMOG?

Geološka znanost je ugotovila, da so v okolišu živoresne rude vedno sledovi srebra, zlata, bakra in tudi premoga. To značilnost najdemo tudi tukaj. Pred sto in več leti so kopali za bakrom na Cerkljanskem pod Labnami in Ravnam. Srebro so iskali pred dobrim desetletjem v bližini Slapa ob Idriji. Dela so pa opustili, ker je bil odstotek rude prenizek. Pred nekaj dnevi so priobčili italijanski listi vest, ki pa za domačine ni nikakva novost, da leže pod Šebreljskim hribom, Oblakovim vrhom in Vojskem v dolini Tribuše zakladi črnega premoga. V Stopniku, kjer se odcepi od državne ceste po Idrijski dolini cesta v Šebrelje, vrtajo že več kot leto dni za premogom, torej brez posebnega uspeha. Najbrž primanjkuje potrebnih denarnih sredstev. Po časopisnih vesteh bo sedaj drugače, ker se je za zadevo začela zanimati državna oblast. Dobro bi bilo, če bi se iskanje obneslo in bi se odkrila ležišča črnega premoga, ki ga naše gospodarstvo tako krvavo potrebuje, pa tudi delavstvu bi ne bilo treba hoditi s trebuhom za kruhom.

SMRTNA NESREĆA PRI ROKOBORBI

Gorica, junija 1940. — Dne 5. maja je bila v gledališču boksarska predstava pri kateri so nastopili številni rokoborci domačini, kakor tudi iz ostale Italije. Gledalcev je bilo precej — nekaj nad 1.700. Od domaćinov je nastopil tudi boksač Možina (Musina), ki je pred kratkim žel lepe uspehe v Ameriki. Že pri prvi točki se je zgodila nesreća, ko sta nastopila rokoborca Punturi iz Rima in Disiot iz Trsta. Pri deveti rundi je nasprotnik potolkel Tržačana, ki se je nezavesten zgrudil na tla. Zdravniki so ugotovili pretres možganov in možgansko kap. Prepeljan je bil v bolnišnico, kjer je po treh urah umrl. Smrtna nesreća tržaškega rokoborca je napravila na Goričane mučen vtis.

CIJENE U BRIJAČNICAMA

Pula. — Pokrajinsko tajništvo za obrt izdalo je tarifu za brijačnice. Cijene su slijedeće: brijanje u lokalu I. razreda 2.50 lira, u lokalu II. razreda 1.80 lira, u lokalu III. razreda 1.50 lira. — Šišanje u lokalu I. razreda 4.— lire, II. razreda 3.50, III. razreda 2.50 lira. — Šišanje i brijanje 6.—, 4.50 i 3.50 lira. — Šišanje djece 4.—, 2.50 i 2.— lire. — Pranje glave 4.—, 3.— i 2.50 lire. — Ženske: trajna ondulacija u salonu I. kategorije 35.—, II. kategorije 25.— lira, vodena ondulacija 5.50 i 4.— lire, šišanje 4.— i 3.— lire, manikiranje 6.— i 4.— lire.

KRIOMČARILI DUHAN

Trst. — Ribari po zanatu, Trščani Antun Ščulac, Marijan Milič, Marijan Lipec, Arnaldo Lipec i Eugen Poletti organizirali su čitavu trgovinu duhanom. Svojom jedrilicom »Capidoglio«, koja je bila vlasništvo Poletijeva, krstarili su od Zadra do Trsta i uz istarsku obalu, prevozeći velike količine najfinijeg duhana. Dno je ladje bilo tako napravljeno, da je bilo veoma teško pronaći u njem duhan. Konačno su dolijali i oni, jer im je straža zaplijenila oko 200 kilograma najfinijeg duhana tzv. »sultanova brada«. Poletijeva ladja je zaplijenjena, a oni su osuđeni svaki na par godina tamnice.

ZAKON O PREDAJI ŽELJEZNIH OGRADA STUPIO NA SNAGU

Pula. — Službeni list od 8. svibnja donosi tekst zakona o prijavi i sabiranju željeznih i drugih metalnih ograda. Zakon je stupio na snagu dne 22. svibnja. U smislu zakonskih odredaba imaju se sve željezne i metalne ograde, koje odjeljuju nekretnine, polja, vrtove i slično, izuzev onih, koje služe kao ulazna vrata, skinuti i predati u naročite državne magazine. Skidanje i doprema ide na teret vlasnika. U slučaju da ih vlasnik sam ne skine i dopremi u skladišta to će ih prefektura dati sama skinuti i dopremiti, a troškove će zaračunati vlasniku. Odmah nakon objelodanjenja zakonskog dekreta, a najkasnije u roku od mjesec dana, svaki vlasnik takovih ograda ima da podnese prijavu općini i u njoj točno navede dimenzije (dužinu i visinu) ograda.

Ograde koje predstavljaju historičku ili umjetničku vrijednost ne će biti oduzete. Vlasnici takovih ograda dužni su

odmah podnijeti prefekturi pismenu predstavku. Tu će predstavku prefekturi proslijediti nadležnoj superintendaturi koja vodi brigu o starinama i umjetninama, koja će u roku od 2 mjeseca donijeti svoju odluku. Dok ne stigne riješenje te se ograde ne će skidati.

Ne će biti skidane ograde, koje su vlasništvo Svete Stolice, stranih država odnosno njihovih poslanstva i stranih državljana uopće, te konačno crkava odnosno vjerskih hramova. Cijenu ograda odredit će Ministarstvo za korporacije.

Tko se ne pokori odredbama ovoga zakona kaznit će se zatvorom od 6 mjeseci do 3 godine i globom od najmanje 2.000 lira. Kod prekršaja, gdje se radi o manjim količinama željeza to jest, gdje težina ograde ne prelazi 200 kilograma globa će iznositi trostruki iznos vrijednosti željeza, no ni u kom slučaju ne će biti manja od 500 lira.

TEŽKA NESREĆA PRI KOZINI

Trst, junija 1940. — Pretekli teden se je zgodila v gozdu blizu Kozine težka nesreća vsled eksplozije projektila. Ko sta 11-letni Bertrand Štupar in 10-letni Benčič pasla krave, sta našla v travi projektil. Dečka nista vedela, kako nevarno stvar imata v rokah, in sta se začela z njo igrati. Ko ga je Benčič zagnal ob kamen, je projektil eksplodiral. Delci granate so ranili oba dečka po vsem telesu tako da sta obležala nezavestna na tleh. Močan pok je takoj opo-

zoril ljudi, ki so stali v bližini. da se je zgodila nesreća. Poklicali so takoj avtomobil rešilne postaje iz Trsta, ki jih je odpeljal v tržaško bolnišnico. Zdravniki so ugotovili, da je Benčičevo stanje najtežje. Benčič ima pretresene možgane, ima pa tudi veliko rano na čelu in rano na prsni. Iz glave so mu izvlekli delec granate. Štuparju je eksplozija pokvarila oko in ranila levo nogo. Za Benčiča so izjavili zdravniki, da je njegovo stanje zelo nevarno.

Izložba narodnih rukotvorina u Puli

Pula. — Najavljena je izložba istarskih narodnih rukotvorina, pa se već razne istarske općine spremaju, da sudjeluju na njoj sa proizvodima svoga kraja. Ta će izložba kako kažu najbolje karakterizirati fizičke karaktere dviju rasa nastanjenih u Istri. Prema tome su

isključeni s nje predmeti fabričke ili mehaničke proizvodnje, a isto tako i oni koji su plod umjetničkog stvaranja kao što su na pr. umjetničke slike koje su plod školovanih umjetnika. Prednost će se dati onim predmetima, koji su etnografski interesantni.

Državna subvencija talijanskoj privredi

Država pomaže talijansku industriju iz svih snaga, pa i finansijski. Tako učestvuje država u slijedećim preduzećima od nacionalne važnosti sa milijuna lira (u zagradi ukupni kapital društva): Azienda Carboni Italiani (ACAI) 236 (600); Azienda Minerali Metallici Italiani (AMMI) 60 (100); Azienda Generale Italiana Petroli (AGIP) 96 (500); Azienda Nazionale Idrogenazione Combustibili (ANIC) 100 (750); Cogne (rudnici gvozdja) 218.6 (300); Azienda Italiana

P. roli Albania i Azienda Minerale Italo Albanese 100 (u zlatnim francima); konzorcij za održavanje industrijskih vrijednosti 100; konzorcij za kreditiranje javnih radova 60.

Pored ovog neposrednog finansijskog učesća, država pomaže domaću industriju i posredno sa milijardama lira industrijskog kredita u cilju smišljenog izvođenja autarijskog plana rudarske i metalurzijske privrede.

VELIKO NEVRIJEME U SJEVERNOJ ISTRI

Lanišće. — Posljednjih je dana zavladao nad cijelom Goričarjom veliko nevrijeme s prolomom oblaka. Štete koje je nevrijeme nanijelo su veoma velike. Nad okolicu Lanišća spustila se strahovita tuča, koja je umlatila sva polja. U okolici Herpelja-Kozine padala je također jaka tuča uz strašno uda-

ranje gromova. U Lanišću je grom udario u jednu kuću, u kojoj su smješteni vojnici, pa je ubio jednoga vojnika. Liječnik koji je odmah priskočio u pomoć nije mogao drugo nego ustanoviti smrt. Vojniku je priredjen velik sprovod, kome je prisustvovalo mnogo ljudi, a dovedena su i sva školska djeca.

RAZDIOBA SAPUNA

Pula. — Ministarska uredba utvrdila je proizvodnju sapuna. Prema toj uredbi od masti predane im za proizvodnju sapuna tvornice ne smiju izrađivati sapun, kako hoće, nego u određenom postotku i to: 85 posto običnog sapuna za pranje, 10 posto za tvrdi sapun i 5 posto za toaletne i mirisave sa-

pune. Kontingentirane su količine sapuna, koje se smiju dobiti pojedinim pokrajinama. Predstavnicima kupališnih mjesta podnijeli su svoje prijedloge koliko će im sapuna trebati u nastupajućoj kupališnoj sezoni. Od 1. lipnja dijelit će se nove cedulje za sapun.

KLJUČNICO SI JE ZLOMIL

Materija, junija 1940. — Ko je razkladao drva z voza je 70-letni Anton Jakulin iz Materije padel in se težko rani. Pri padcu si je zlomil ključnico. Zdraviti se bo moral 5 tednov.

RAZŠIRITEV TRŽAŠKE LUKE

Trst, junija 1940. — V italijanskem državnem proračunu je predvidena vsota 60 milijonov lir za gradnjo odnosno razširitev luk v Trstu in Palermu.

KOLESAR PADEL V POTOK

Koper, junija 1940. — V težkem stanju so pripeljali v tržaško bolnišnico 45-letnega kolesarja Ivana Benčiča iz šmarja nad Koperom, ki je padel pri Dragonji s ceste v potok. Njegovo stanje je nevarno.

SNIŽENA JE CIJENA POVRĆU

Pula. — Pokrajinski korporativni savjet utvrdio je cijene za novo povrće. 28. svibnja stupile su te nove cijene na snagu. Krumpir stari stoji 1.30, a mladi 1.60 lira kg. Mahune 1.80 do 2.— lire kg. Ovo su cijene na veliko. Kod prodaje na malo cijene su za malenkost skuplje.

PROMJENA IMENA ULICA U TORINU

Medju značajnim manifestacijama, koje bilježe talijanski listovi je i ovo: U Torinu dosadnji Corso Inghilterra zove se sada Corso Mediterraneo, a Corso Francia dobio je u jednom dijelu ime Corso Suez, a u drugom Corso Djibuti.

Letos ni bilo mature

Trst, junija 1940. Kakor je bilo že javljeno, so vse italijanske šole končale to šolsko leto 15 dni prej, in to v zvezi z vedno večjimi vojnimi priprava mi Italije za vstop v vojno. Ni treba še posebej omeniti, da so bili učenci s to uredbo zelo zadovoljni. Sedanji burni čas pa jim je prinesel se druge olajšave. Kakor poročajo, so vse srednje šole dobile odlok, da letos ne bo mature. To pa ne bo šlo na škodo učencev, ki bodo dobili diplomu brez polaganja mature. Vse to spominja na nekdanje »kriegsmature« v bivši Avstriji.

PETDESETLETNICA MIRKA POLIČA.

Ljubljana, junija 1940. — Te dni je praznoval svojo petdesetletnico življenja naš znani dirigent, bivši ravnatelj ljubljanske opere Mirko Polič. Ob njegovem jubileju se spominjamo na njegovo delovanje na naših odrih tam preko. Z njim bo ostala za vedno zapisana ena najlepših strani našega gledališča. Tudi v Jugoslaviji je prirodno oral ledino in si mnogo prizadeval za povzdigo slovenskega gledališča. Vesten in natančen delavec je leto za letom dajal na opero najpomembnejša in najobsežnejša dela. Drugo prav nič manj bogato stran njegovega delovanja zavzema njegovo udejstvovanje na koncertno-simfoničnem odru. Posvečal je tudi veliko skrb čisti vokalni glazbi. Zelo se je zavzemal, da so prišla na oder dela naših skladateljev. Našo umetnost je povedel tudi v inozemstvo, kjer je priredil vrsto uspešnih prireditev dostojne svetovne višine. Ob pedesetletnici mu želimo že mnogo plodovitih let in mnogo uspehov!

SLOVENSKE KNJIGE V GORIŠKI KNJIZNICI

Državna knjižnica v Gorici se bo v teku l. 1940. pomnožila za 20.000 zvezkov. Med temi je za slovenske bralce važna zlasti slovanska skupina (raccolta slavica), ki bo obsegala vsaj 2.000 zvezkov. Glavni del slovanskega oddelka tvori učiteljska knjižnica bivše idrijske realke.

Goriški mesečnik »La vita isontina« piše o knjigah iz Idrije sledeće: »Dela bivše šolske knjižnice v Idriji že sama nudijo skoraj popolno sliko slovenskega slovstva in kulture od narodnega prepoda do novoromantičnega simbolizma. Sedaj dopolnjuje slovanski oddelek lepa vrsta periodičnih izdaj in leposlovnih in drugih del. To so dela vsega rodu »mlade Slovenije« (Janežič, Jenko, Levstik, Jurčič itd.) in skupine sotrudnikov »Ljublj. zvon«, ki je bil središče literarnega življenja do začetka katoliške revije »Dom in svet«; omenjeni sotrudniki so zlasti Levec, Tavčar, Kernik, Mencinger itd. — Urejene so skoraj vse vrste vzgojnih, zabavnih in poučnih knjig »Družbe sv. Mohorja« v Celovcu in »Slovenske Matice« v Ljubljani. — V idrijski knjižnici je zastopan velik del modernih slovenskih literarnih struj. Posebno mesto zavzemajo Cankar, Župančič in simbolistični tokovi, ki so se uveljavili okoli »Doma in sveta«. Koliko lepih slovenskih časnikov, kot Kres, Veda, Čas, Dunajski zvon, Dom in svet itd. bo lahko koristilo proučevalcem mlade, a plodovite slovenske literature bolj kot katerakoli splošna razprava, ki združuje vse jugoslovanske kulture, različne po postanku, duhu in razvoju. Posebno Gorica se bo lahko posluževala slovanskega oddelka in istočasno se bo mogla ponášati, da je njena državna knjižnica edina v Italiji, ki ima popolno zbirko slovenskega leposlovja 19. in 20. stoletja.«

Medtem ko z zadovoljstvom beremo gornje izvajanje, pripominjamo, da je goriška državna knjižnica imela že prej precej slovenskih knjig in časopisov iz predvojne dobe, katerih pa v katalogih ni bilo najti. Upamo, da bodo uvršćeni v novi slovanski oddelek ter da bodo tako čitačočemu občinstvu na razpolago.

MINERALNE VODE NA TRŽAŠKEM

Julijska Krajina nima bogatih in pomembnih mineralnih vrelecev, kakor so ostala sosednja Slovenija. Vendar bi mogli naštet i nekaj malo pomembnih termalnih in mineralnih vrelecev, ki imajo le omejen obseg in ki so se nek daj izkorišćevali, seveda le v omejenom obsegu.

Pri Krminu so izvori žveplene vode (studenec Faet), ki nima skoro nikakega pomena. Pri Izoli so štirje izvori žvepleno-termalnih vod. Tudi v samem Trstu se nahaja nekaj vrelecev. Tak vrelac je bil na Lesnem trgu nekaj metrov pod morsko gladino. Močnejši izvirek se nahaja na trgu Vittorio Veneto in mineralnega izvora je voda studenca Sv. Nikifora. Prav tako se nahaja mineralna voda na trgu Goldoni. Tudi pri Sv. Ivanu so l. 1922 našli posebno vodo, ki je skoro popolnoma destilirana in torej slična vodi znanega vrelca v Fiuggiju (Abruzzi).

DROBIŽ

— Opatje selo. — Na poziv podestata so se obćani, kakor pišejo listi, prostovoljno javili na dela »popravljanja občinskih cest, ki so jih zadnji dežovi moćno poškodovali.

DVA SPOMINA NAŠI V JUŽNI AMERIKI

Pod naslovom »Dva spomina« je priobčil naš znani goriški kulturni delavec David Doktorič v reviji »Duhovno življenje«, ki izhaja v Buenos Airesu, članek v spomin na pok. izseljeniškega duhovnika Joža Kastelica, ki je tragično preminul na najvišjem vrhu argentinske republike Akonkagui (7050 m.). V njem opisuje svoje občutke v Južni Ameriki, kjer pridno deluje med našimi primorskimi rojaki, ki so v Argentiniji med vsemi Slovenci najštevilnejši. Članek bo zanimal tudi naše čitatelje in ga zaradi tega skoro v celosti prinašamo.

Če bi me danes kdo vprašal, ali se kešam, da sem prišel še v Južno Ameriko, bi se ne upal odgovoriti na kratko, niti odločno z da, niti nasprotno z ne. Včasih se mi zdi, da sem prišel sem le za pravljat čas, ki bi ga mogel v domovini mnogo bolje uporabiti. Včasih, to je v trenutkih, ko bi si rad dopovedal, da sem vendar še v kakšno korist tukaj, v resnici pa ne vidim skoro nobenega uspeha svojega truda. Doma je bilo vse drugače. V šoli veselje s šolarčki, ki jim kar ni hotelo v glavo, da jih zapustim in pojdem v Ameriko, prav lepo zadoščene nad napredovanjem raznih društev in organizacij, petje, igre, ob nedeljah in praznikih polna cerkev in topla naša domača pesem. Pa naša lepa zemlja in naši zeleni hribi, cerkvice na njih, in strmi naši gorski velikani!

Staram se. Solnce se mi nagiba proti zatonu, rad bi pred nočjo še zavihnil rokave. Pa sam kamen in pesek, plevel in osat, kamor se obrnem. Kaj mi je vendar padlo v glavo, da sem zapustil svoje rodovito delovno polje in da sem prišel v to puščavo!

Sedim v kavarni »Union« v Ljubljani pri oknu, ki gleda na Miklošičevo cesto. Mimo gre jeseniški gospod dekan, brat našega gospoda Jožeta Kastelica. Posmehlja se mi skozi okno. Hiti na postajo, nima časa, da bi prisedel, zato stopim par korakov za njim.

Bral sem v »Slovencu«, da se je njegov brat povrnil iz Južne Amerike. Rad bi z njim govoril, da mi kaj pove o naših primorskih izseljencih. Smo na tem, da obnovimo narodno obrambno delo in skrb za primorske Slovence doma in izven domače zemlje. Zato prežim na gospoda Jožeta, da mi pove, kaj delajo tam preko luže.

Gospod dekan me ljubeznivo povabi na Jesenice, kjer bom našel gospoda Jožeta. Konča kratko vabilo s hudo mušno opazko: »Boste videli, da pojedete tudi Vi v Ameriko!«

Smejem se: »Niti na misel mi ne pride. Imam tu dovolj opravkov in v mojih letih nima smisla, da bi človek prevzel nalogo, ki zahteva mladeniško čilost, telesno in duševno!«

»Pa boste videli. Ostanem pri svoji trditvi, da pojedete v Ameriko!«

Obiskal sem jeseniški farovž. Gospod Jože mi je pripovedoval o svojih južnoameriških vtisih. V Buenos Airesu je največ primorskih Slovencev. Njega prav preveč ne marajo, češ da je Kranjec in da jih ne razume. Napadli so ga tudi v časopisih. »Oni hočejo Primorca. Pojdi Ti med nje.«

»To si pa kar izbij iz glave! Saj pojde v kratkem gospod Hladnik.«

»On tudi ni Primorec. Sicer pa imamo dovoljenje gospoda kardinala, da gresta tja dva naša duhovnika.«

»Ne poznam gospoda Hladnika. Ne morem siliti. A mnogo mlajši je d mene.«

Nekaj časa je gospod Kastelic stanoval v Šiški in zahajal v pisarno Rafaelove družbe. Večkrat sva se videla. Vračal se je na svoj priljubljeni predmet, naj bi se vendar odločil za potovanje v Južno Ameriko in delovanje med primorskimi izseljenci. A vedno je našel pri meni isti otklonilni odgovor, da ne grem.

Prav takrat so se bile politične razmere doma toliko spremenile, da so mogli dozorevati razni načrti, ki smo jih s prijatelji napravili. Pogostoma sem moral v Ljubljano radi udeleževanja teh načrtov. V najlepšem delu naj bi vse skupaj pustil in odšel?

Nisem pa računal na naravnost trmasto vztrajnostjo gospoda Kastelica. Deževati so začeli name napadi od raznih strani. Gospod Fink, izseljenski nadzornik v Ljubljani, se je med prvimi postavil na njegovo stran. Pri ljubljanski banski upravi se je bil ustanovil odbor za podpiranje siromašnih ljudi, katerega član sem bil tudi jaz. Gospod Fink je bil naš tajnik. Imela sva večkrat skupnih opravkov in on je marljivo izrabljal te priliko, da bi mene po željah gospoda Kastelica obdeloval.

Neki dan sem ga našel v razgovoru z meni še neznanim gospodom, ki mi ga je predstavil kot šefa izseljenskega oddelka socialnega ministrstva, gospoda dr. Fedorja Aranickija. Poznal sem takrat tega gospoda, svojega sedanjega predstojnika, samo iz dopisovanja. Bil je namreč takrat predsednik beogradskega odbora s podobnim namenom, kakor naš v Ljubljani. Zato je poznal tudi moja tozadevna prizadevanja. Vpričo tega odličnega poznavatelja izseljenskega vprašanja je gospod Fink ponovil mnenje, naj bi jaz šel v Južno Ameriko.

POLITIČKE BILJEŠKE

POLOŽAJ NA MEDITERANU

Nakon uzbudljivih vijesti, koje su sa svih strana dolazile u vezi s držanjem Italije, a u kojima se predkazivala neposredna njena oružana intervencija, za koju se naglašavalo, da je samo pitanje dana — nastupila je posljednjih dana nešto mirnija atmosfera. Sjedinica talijanske vlade, koja je održana u utorak prije podne, od koje su mnogi očekivali važne, a možda i senzacionalne odluke, prošla je u znaku rješavanja tekućih pitanja, koja su doduše u uskoj vezi s talijanskim vojničkim pripremama, ali su izostale zamašne odluke, s kojima se već računalo kao s gotovim činjenicama. Mjesto toga novine su javile o novoj mirovnoj ofenzivi, za koju se — prema tim vijestima — napose zalaže Amerika, koja čini intenzivne napore u Rimu, da odvрати Italiju od otvorene intervencije, preporučujući mjesto toga mirno rješavanje otvorenih pitanja, za koje se i u Londonu i u Parizu izjavljuje spremnost, da im se udovolji, naravno ne u pretjeranim granicama.

DOPISNIK „PICCOLA“ I „GIORNALE D'ITALIA“ IZ BEOGRADA O JAVNOM MNIJENJU U JUGOSLAVIJI

Beogradski dopisnik »Piccola« i »Giornale d'Italia« Tomajuoli u jednom izvještaju tvrdi, da se javno mnijenje u Jugoslaviji koje je bilo skoro mjesec dana izloženo ratu živaca smirilo i da se sada atmosfera razvedrila. Sva nastojanja strane propagande, tvrdi se u ovom izvještaju, da se izazove nepovjerenje prema talijanskoj akciji na Balkanu promišla su cilj i sada više javnost ne nasjedat alarmantnim vijestima. Može se smatrati, kaže Tomajuoli da su garancije koje je ovih dana redovitim diplomatskim putem Italija dala stranim vladama postigle potpuno svoj cilj. U stvari kako se spontano naglašava u tim krugovima definitivno je propao saveznički manevar, kojim se htjelo izazvati nepovjerenje prema Italiji. Jugoslavija, kaže se u ovom izvještaju, može tako sa više pouzdanja i oslobodjena direktnih briga gledati na intenzivnu diplomatsku djelatnost Italije koju sada ponovno štampa prati sa velikim interesom. U političkim krugovima, koji pomno prate talijansku diplomatsku aktivnost smatra se da je

Hoće li ta nastojanja uroditi željenim plodom? Ma koliko bilo to inače poželjno, ipak se u to s obzirom na dosadanje mnogobrojne slične pokušaje, koji su svi propali, kao i s obzirom na ratničku psihozu u Italiji i stupanj talijanskih zahtjeva, koji su sve veći, kao i na sve zamašnije pripreme, koje se svakim danom užurbanije vrše — ne može gledati s nekim opravdanim optimizmom.

Ipak valja za sada kao značajan simptom naglasiti, da je zategnutost u Mediteranu od prije nekoliko dana popustila. Neljvjesnost u pogledu Italije je time produžena, pa je i to već nešto, ako se rat još do sada nije proširio na Sredozemlje.

Daljnji događaji će pokazati, da li je ta opasnost, koja je izgledala već sasvim neminovna, iščezla samo na kratko vrijeme zbog taktike ili bi to imao biti simptom vedrije atmosfere u južnom dijelu Evrope, kad se već sjeverozapad guši u krvi i plamenu.

Sredozemno more centar svih talijanskih napora i težnja i da Rim ništa neće propustiti da sebi osigura slobodu i nezavisnost, pa da pri tome svima stavlja do znanja da životna prava Italije moraju biti priznata i njeni interesi dovedeni do potpunog izražaja. To prema novinskoj tvrdnji Moskva dobro shvati la pa je zato cilj koji treba da se postigne u talijansko-ruskim pregovorima vođenim prethodno posredovanjem Njemačke, a zatim direktno upravo u tome, kaže Tomajuoli, da sovjetska Rusija ne intervenira u istočnom bazenu Sredozemnog mora, kad Italija bude zauzeta na drugoj strani.

U vezi s interesima Sovjetske unije na Balkanu Tomajuoli u jednom drugom svom dopisu kaže:

»Talijansko-sovjetski odnosi jako su na srcu sovjetske diplomacije, koja bi, poznavajući narav talijansko-balkanskih odnosa i delikatnost terena na kojem se sada obavezuje, željela da definiira svoje ciljeve najprije s Rimom, a zatim s prestolicama na Balkanu.«

TALIJANSKE REVINDIKACIJE PREMA FRANCUSKOJ

Milanska »Scuola di Mistica Fascista« završila je svoju aktivnost za godinu XVIII ceremonijom u slavu sabaudske dinastije. Listovi pišu o tome, pa ističu, da se još uvijek očekuje, da kolijevka te dinastije Savoja, s još nekim drugim talijanskim krajevima, bude vraćena u krilo domovine. Govorio

je legionar Massimo Escard, rodom iz Savoje, koja je u francuskim granicama.

Prema tome može se zaključiti da u programu talijanskih revindikacija prema Francuskoj ulazi pored Nice i Korzike još i pokrajina Savoja, uz Tunis i Džibuti u Francuskoj.

D'ANNUNZIO OPET NA RIJECI

Kao i u ostalim talijanskim gradovima i na Rijeci su zidovi oblijepljeni letacima, u kojima je riječ o talijanskim aspiracijama. Sada je izlijepljen letak, koji se i inače dijeli gradjanstvu s citatima Gabriela D'Annunzia, koji kaže, da je dovoljno dvije stotine zrač-

nih torpeda, da se čitava britanska flota na Sredozemnom moru onemogući. Osim toga u tom D'Annunzijevom čitatu rečeno je da je Malta ne otok, nego infekcija, koju treba liječiti, tako da se potopi na dno morsko, pa da od nje ne ostane ni traga.

Mislim sem, da se bodo podobni poizkusi opustili, ko sem tudi gospodu dr. Aranickiju na njegovo častno in prijazno vabilo z zahvalo a odločno izjavil, da imam druge naloge, ki me čakajo, in da se ne smatram za sposobnega za to, da torej nikakor nisem voljan iti v Ameriko, ki zahteva mlajših sil.

Nekaj časa sem imel mir. Zatišje pred nevihto.

Brez moje vednosti je med tem gospod Jože obdeloval takratnega predsednika Rafaelove družbe, g. Kazimirja Zakrajška, da se je ta nekoga dne pripeljal k meni v Radomlje. Njegov prvi uspeh je bil, da sem se z njim spustil v pogajanja.

Danes sem še bolj nego takrat mnenja, da nisem bil ustvarjen za Ameriko. A vztrajnost gospoda Kastelica je bila večja od mojega odpora.

Ko sem bil že napol pripravljen na umik, se je vrnil s potovanja po Severni Ameriki naš gospod škof, dr. Gregorij Rožman. Vprašal sem tega svojega cerkvenega predstojnika, kaj meni o načrtih, da bi jaz šel v Južno Ameriko.

»Komaj sem stopil v Jesenice na domača tla, sem že izvedel, da pojedete v Južno Ameriko.«

To je bilo zopet maslo gospoda Kastelica.

»Ali želite tedaj, da pojedem?«

»Pustim vam popolno svobodo, da se odločite. Po vsem pa, kar sem videl v Severni Ameriki, Vam rečem: Nimamo doma preveč duhovnikov. Vendar bi tudi petnajstim dovolil odhod, zakaj tu vseeno ne bo treba nikomur umreti brez svetih zakramentov. Tam pa je drugačna potreba.«

Ta razgovor je bil zame odločilen. Privolil sem tedaj, da se zadeva predložim izseljeniški oblasti. V času pričakovanja na odločitev iz Beograda je gospod Kastelic s predavanji, članki po časopisih

„ŠESTA KOLONA“

ČLANEK TRZASKEGA »PICCOLA«

Pod tem naslovom je prinesel pretekli teden tržaški »Piccolo« članek na prvi strani, kjer prinaša razne misli, ki so naperjene proti zapadnim velesilam. V tem članku se je obrnil proti razdiralcem in nergačem v lastnih vrstah. Kakor za »peto kolono«, tako je dal pisec tudi podobno ime tem nezadovoljnim in jih nazval za »šesto kolono«, katere ime ne bi bilo kar tako brez pomena z oziroma na delovanje omenjene »pete kolone«. Članek prinašamo brez komentarja. »Piccolo« pravi:

»Kaj? Še ena kolona? Da, še ena. To ni sad naše domišljije. Ona obstoja. Še pred nekaj tedni je bila precej velika. Sedaj pa so se njene vrste razredčile. To ni nikakva kolona junakov. Dogodki so jo prestrašili. Toda vedno je na nogah, pripravljena izkoristiti najmanjšo priliko, da bi okrepila svojo pogubonosno aktivnost. Njeno orožje je jezik, njena municija, pa strup. Svoje rezervoarje ima v famoznih kotičkih, v katerih bo moral ob priliki priti uničevalen plamen naše vojne stvarnosti.

Za člane te »šeste kolone«, vse kar se dogodi... se ne dogodi. Nemci so se izkricali v Norveškem? Fantazije nemške propagande. Odpor braniteljev v Narviku? Šolske otroške pravljice. Zlom Nizemske? Legenda. Nizozemci so prvi vojaki v Evropi. Zlom obrambnih linij v Belgiji? Laž. Trdnjave se upirajo in se bodo upirale. Nemci bodo prijeti za hrbtom. Sedan, Arras, Saint Quentin, Boulogne, Calais, vse je še v francoskih rokah, oziroma vse so Francozi iztrgali od Nemcev, ki so jih pogrešno zazeli. Protiofenziva zaveznikov je se je začela. Weygand ima že zmago v rokah. To je samo vprašanje nekaj dni.

In vpad v Anglijo? Napoleon ni uspel. Ne bo uspel niti Hitler. Američani so se že ukrcali in bodo prišli na pomoč nepremagljivim zapadnim demokracijam. Ves islamski svet je na nogah. Rusija bo izdala Nemčiji. Katoliški svet je solidaren z Francijo in Anglijo. Papež in canterburjski škof si telefonirata vsak dan. Če jim rečeš, da so telefonske komunikacije med Anglijo in Evropo pretrgane, ti poreko, da imajo cerkve svoje podzemne žice, svoje tajne radijske postaje itd. »Šesta kolona« deluje, kakor vidimo, v svetu besedice in razdiralstva.

Tisti, ki zanikajo resnico z veseljem da jo negirajo, ti so sumljivi. Sovražnikovi zavezniki so in kot s takimi je treba postopati. Fašistična Italija je na preokretu. Mnoge stvari in še preveč, ki jih je do včeraj še prenašala, jih jutri ne bo več. Opozorilo velja predvsem »nezavednim« članom »šeste kolone«, tistim, ki se boje, da bi bili smatrani za neumne, če ne bi vsakega jutra, ko stopijo iz hiše, razvozljali svoje jezike skeptičnimi mislimi. Skepticizem ima svojo stražo pred pokopališči. Grobarji-prostovoljci so opozorjenj.

GRADNJA ŽELJEZNICA U ALBANIJI

»Osservatore Romano« donio je prošlih dana oveču bilješku o željezničkom problemu u Albaniji ističući da željeznički problem, koji je od tolike važnosti za Albaniju, ima dvostruku funkciju:

omogućiti prema moru ekonomski prevoz željezne rudače

iz gorskih krajeva zapadno od Ohridskog jezera i

povezati Drač s unutrašnjosti balkanskoga poluotoka.

U vezi s prvom zadaćom započela je izvedba programa, čije će ostvarenje omogućiti već u najskorije vrijeme intenzivno iskorištavanje rudnih nalazišta.

Željeznica će imati normalni kolo-sjek, te će se osposobiti za veliki promet.

Polaziti će iz Drača jednim dijelom uz obalu, a zatim će preko Kavaje, Rogozina, Pegina i Elbasana prolaziti poljodjelskim krajem, čijem bi procvatu imala doprinijeti. Željeznica će biti dugačka 81 kilometar, a troškovi gradnje predviđeni su na 200 milijuna lira.

U vezi s drugom zadaćom albanskoga željezničkoga sistema, naime povezivanja Albanije s balkanskim zaledjem, započelo je proučavanje osnove za gradnju pruge, koja bi išla iz Drača preko Tirane sve do Korče i dalje do grčke granice.

Duljina ove pruge iznosila bi oko 200 kilometara, a bila bi osposobljena za brzi i teški promet.

CITATI IZ MAZZINIA

Talijanska štampa obilato donosi citate iz spisa Mazzinija, Cavoura i drugih iz prošlosti, u kojima se govori protiv Engleske, Francuske a za Njemačku. Ti citati izlaze u listovima uokvireni, kao naročito aktuelni dokumenti. Cavour je, kako je poznato, glasoviti talijanski državnik iz polovice prošloga stoljeća, a Mazzini učitelj nacionalizma i borac za prava čovjeka i suradnje među narodima.

PUŠKE ZA MALE BALILLE

Sveti Lovreč Pazenatički — U znak priznanja za uspješno djelovanje mjesnog odbora GIL federano je zapovjedništvo poslalo malim balilama iz Svetog Lovreča 12 pušaka za balile. Dolazak oružja bio je u Svetom Lovreču naročito svečano proslavljen.

David Doktorič

IVAN FIAMIN

PRIGODOM 50-GODIŠNJICE SMRTI
ISTARSKOG PISCA I RODOLJUBA

Upala mi u oči u mojoj biblioteci knjižica Ivana Fiamina, koja me sjetila na njega kao pisca, rodoljuba i uvaženog svećenika, a osobito kao istaknutog Hrvata u ono doba u našoj dragoj Liburniji.

Rodio se u Opatiji godine 1833, a umro na Rijeci 25. aprila 1890. Otac mu je bio mornar, koji se preselio s porodicom na Rijeku, gdje je njegov sin Ivan pohađao i svršio pučku školu i gimnaziju. Bio je odličan đak. Sjemenište je svršio u Senju. Zbog njegovih odlika i sposobnosti senjski biskup poslao ga je u Beč na bogoslovski fakultet. Zbog bune u Beču godine 1848 vratio se u Senj. Tu je Fiamin bio vrlo zaposlen kao vjeroučitelj na gimnaziji i drugim školama i kao nadstojnik duhovnoj mladeži, koju je podučavao staroslavenski jezik. U Senju je stekao veliku popularnost, pak je bio odabran članom gradskog poglavstva te zastupnikom Riječkog kapto-la na hrvatskom saboru u Zagrebu. Kasnije je premješten na Rijeku i imenovan kanonikom. Tu se nalazio sada nedaleko svog rodnog kraja.

Na Rijeci se istakao kao izraziti rodoljub i Hrvat ne samo u politici, nego i u crkvi. On je ostao vjeran svome rodnome kraju i Liburniji. Službu Božju vršio je samo na hrvatskom jeziku. Naš narodni jezik i staroslavenska se održala najdulje u Liburniji, Hrv. Primorju, pa negdje i u Istri do nedavnih dana.

Sva je bila mogućnost, da Fiamin bude imenovan senjskim biskupom zbog njegovih vrлина, znanja i karaktera, ali zbog njegovog istaknutog nacionalizma bilo je to spriječeno. Ali Fiamin se dao na posao i rad oko prosvjete našeg naroda, pak se latio pera da knjigom oplemeni i podigne svoj narod. Napisao je i izdao više knjiga. Pri ruci mi je njegova knjižica »Radnja — čovjeku dužnost i blagodat«, koju je izdao Društvo Sv. Jeronima godine 1870, baš kada je Mate Baštijan počeo izdavati u Trstu »Našu Slogu«. Baštijan je tako nacionalno radio za Istru u Trstu, a Fiamin na Rijeci, ali više u uzgojnom i gospodarskom smislu.

Svakoga će začuditi ova knjižica, kojoj je sadržaj napredan rad i štednja, čime hoće Fiamin da podigne naš zaostali narod. U predgovoru čita se, da se sav ljudski napredak nalazi u radu. U radu je naša moć, umijeće i vještina, veli Fiamin; u radu se nalazi dobrota, poštenje, sreća i blagost. Dalje veli on: Edo Bog dao, te se svaki rodoljubivi sin mile nam hrvatske domovine osvjedoči, da se jedino ustrajnim radom i trudom svakoga pojedinca domovina podignuti može.

Interesantne su misli i riječi kojima Fiamin završava svoju knjižicu: Treba nam da još mnogo naučimo, da se ugledamo u druge narode. Čovjeku neuku ili neradnu sudjeno je siromaštvo, tako i neuku i neradnu narodu tudjinci mu se nameću i na vrat sjedaju, te se koriste onom blagodat koju on zanemaruje na svojoj zemlji. Radimo dakle za se, za svoj rod i bližnje i za domovinu. — Tu se ispoljuje Fiaminov patriotizam i napredni duh.

Fiamin je izdao 10 knjižica većinom uzgojnog sadržaja. Pored rečene knjižice izdao je godine 1868 kao prevod iz talijanskoga »Mladić upućen na dobrotu, nauk i rad«. Iste godine također je izdao u prevodu iz talijanskoga i »Poštenjak ili praveći i dužnosti«. Godine 1870 izdao je »Dva govora oca Bourdalona« (prevod iz francuskoga). Iste go-

VIJESTI IZ DOMOVINE

GOSTOVANJE MARIBORSKOG DJEČJEG KAZALIŠTA

U subotu 1. lipnja poslije podne i u nedjelju 2. lipnja prije podne nastupili su u Malom kazalištu u Zagrebu članovi slovenskog dječjeg kazališta iz Maribora, u stvari podmladak agilnog emigrantskog društva JADRAN-NANOS, koji vodi pročelnica ženske sekcije društva gdja Ninca Pinter.

Ideja o gostovanju malih mariborskih glumaca u Zagrebu pala je prigodom nedavnog posjeta zagrebačkih hrvatskih književnika u Mariboru, kojem je prilikom bila naročito podvučena potreba što jačeg kulturnog zblizjenja i bratske suradnje između slovenskoga i hrvatskoga naroda. Razumijevajući bolje no itko potrebu takve suradnje primorski su je emigranti u Mariboru s posebnim oduševljenjem prihvatili. I kao prvi daljnji korak na tom putu zblizjenja poslali su u Zagreb svoje najmlađe.

Sretna je to zamisao. Djeca su vazda i svagdje primana sa simpatijama i srdačnošću. A ako je uz to ono što donese zaista vrijedno i na visini, onda su uspjeh i važnost takove misije dvostruki.

Mali glumci bili su na visini!

Izveli su igrokaz s pjevanjem i plesom »U kraljevstvu patuljaka« od Josipa Ribičića.

Prirodno i neusiljeno kretali su se na pozornici, sigurni i bez treme.

Svaka kretnja, svaka gesta, bila je tako naravna, da je bio pravi užitek gledati te male žive figurice kako se snalaze na pozornici. Posebno treba istaknuti skupnu igru, koja se je odvijala

DJELOVANJE TALIJANSKOG
INSTITUTA U ZAGREBU

Suradniku jednoga zagrebačkoga dnevnika dao je ravnatelj talijanskoga instituta u Zagrebu informacije o djelatnosti instituta. Ravnatelj, dr. Paolo Mix, rekao je, da je zadovoljan s uspjehom u prva tri mjeseca rada. Držane su tri vrste tečajeva, koje je polazilo oko 900 učenika. To pokazuje, rekao je dr. Mix, da u Zagrebu vlada veliko zanimanje za učenje talijanskoga jezika. Uz jezične tečajeve i tečajeve, kojima je bio cilj upoznavanje talijanske kulture, održan je niz predavanja, na kojima su predavali osim talijanskih intelektualaca još i neki domaći kulturni radnici. Nekoliko najmarljivijih studenata tali-

neukočeno i ležerno, posve logičnim razvojem radnje. Isticati pojedine igrače kod ovakvih dječjih igara, gdje je svaki dao iz sebe sve najbolje, pa makar i u najsitnijoj sporednoj ulozi kažu da nije ni zgodno ni pedagoški, no prikaz ne bi bio potpun, kad se ne bi istaknulo vanredni glumački talent male Anice i dvorske lude.

Na svakom koraku osjećala se spretna ruka redatelja, koji zaista zaslužuje svaku hvalu, jer trud, koji je uložio mora da je bio uistinu golem. Najčešća je pojava kod dječjih priredbi, da djeca i nesvjesno ispadnu kao žive lutke ili u najboljem slučaju neka dresirana bića, čemu je redovito uzrok površina i nevaljala ruka režiserova. Toga ovdje nije bilo. Vidi se da je stvar radjena s mnogo strpljivosti i ljubavi a izvanredna igra malih glumaca najbolja je zadovoljština režiseru za uloženu muk.

Mali su glumci materijal s kojim se dade još mnogo lijepa i dobra stvoriti.

A kako su to najmlađi čuvari naše sjeverne granice, kako je to posebno podvučeno, nadamo se da ćemo ih na pozornici imati prilike vidjeti u najskorije vrijeme u kakvom igrokazu, koji će u mladih gledalaca zapaliti plamen zanosnog i požrtvornog rodoljublja.

Mali su Mariborčani primljeni u Zagrebu nadasve srdačno i vjerujemo da će im dani proboravljeni u Zagrebu ostati u najljepšoj uspomeni. A vrijednoj ženskoj sekciji našeg emigrantskog društva »Jadran-Nanos«, koja je to uspjela stvoriti može se uistinu čestitati.

janskoga instituta u Zagrebu polazi — kako dalje čitamo — na ferijalne studije u Italiju. U novoj sezoni, koja počinje u jesen, institut namjerava, po riječima njegova ravnatelja, provesti još intenzivniju i smišljeniju djelatnost.

PRIREDBA ZAGREBAČKIH ŠEGRTA

U nedjelju 2. o. mj. poslije podne nastupili su u Radničkoj komori zagrebački šegrti. Uz glazbeni program izveli su posebno za tu svrhu napisan igrokaz iz šegrtskog života »Šegrtić« od Ern. Radečića. Bilo je prisutno oko 3000 zagrebačkih šegrtića sa svojim majstorima. Šegrtići, koji su igrali sami sebe, postigli su silan uspjeh.

NARODNOSTI U SOVJETSKI RUSIJI

Po zadnjem štetju ima Sovjetska Rusija 182 milijonov prebivalcev. Na njenem teritoriju se nahajaa 49 narodov. Absolutno većino tvori ruski narod, ki ima 99 milijonov duš ali 58,41 odostok celokupnega prebivalstva. Ukrajincev je 28 milijonov ali 16,56 odostokov, Belorusov je 5,2 milijona (3,11 odostoka), Tatarov 4,3 milijona (2,54 odostoka), Uzbekov, 4,8 milijonov (2,86 odostoka), Židova 3 milijone (1,78 odst.), Nemcev 1,4 milijona (0,84 odst.) itd.

Poput svojih zemljaka, Eugena Kumičića, Viktora Cara, Katalinić-Jeretova i dr., radio je i Ivan Fiamin perom za svoj narod pa smo zato smatrali dužnošću da se pola vijeka nakon njegove smrti sjetimo s priznanjem i osjećajem zahvalnosti ovog našeg istarsko-liburnijskog pisca i narodnog radnika iz prošloga stoljeća. — V. Š.

ZAPLJENA ZBIRKE

»ISTRIJANSKA ZEMLJA«

»Istarski Glas« donosi ovu obavijest: »Odlukom drž. tužništva u Zagrebu zaplijenjena je zbirka čakavskih pjesama »Istrijska zemlja« Ivana Bostjančića i Zvane Črnje s predgovorom Mate Balote. Zbirku »Istrijska zemlja« izdala je Istarska naklada u Zagrebu.

IZ AMERIKE

Naša povjerenica za Ameriku g. Mary Vidošić poslala nam je putem čeka 1 dolar za polugodišnju pretplatu za g. Emil Blaževića, Metropolitan Studios, 1425 Broadway, New York City — Gornjim iznosom podmirena je pretplata do konca god. 1939. Hvala!

NAŠI POKOJNICI

+ MARKO MIKOLAVČIĆ

U petak 31. svibnja u jutro ispustio je svoju plemenitu dušu u Staroj Vasi kod Vidma (Krško) naš Istranin Marko Mikolavčić u svojoj 56 godini. Rodom je bio iz Nogle kod Roča. On je sa svojom obitelji i braćom Jožetom, Ivanetom i Juretom odmah iza prevrata odabrao Staru Vas za svoje novo obitavalište. Sa svojom braćom kupio je ovdje lijepo imanje, koje su oni između sebe razdijelili i uzorno dalje vode prikupivši svojom marljivošću i radnošću još nekoliko nekretnina. Pokojni Marko bio je uzoran gospodar, dobar suprug i brižljiv otac. Cijela bliža i daleka okolica poznavala ga je i štovala, kao što štugu i njegovu braću. Bio je član raznih društava, narodnjak od pete do glave. Najbolji dokaz zato bio je njegov zadnji ispraćaj do hladnoga groba u nedjelju poslije podne. Ogronna povorka sa mnogo vijenaca i cvijeća ispratila je naše dobrog Marka iz Stare Vasi u župnu crkvu u Vidmu a odavle na malo lijepo groblje. Pjevački zbor, kojeg je bio on član, pjevao je izpred kuće žalosti, u crkvi i na groblju. Kapelan iz Vidma držao je u crkvi lijepi i dirljiv govor.

Mnoge su suze orosile lica prisutnih.... Sva zvona u Staroj Vasi i Vidmu tužno su zvonila i po zadnji put pozdravljala našeg Marka. Prolazeći kroz Staru Vas i Videm za vrijeme povorke sve su gostione bile zatvorene u znak žalosti.

Ostavljajući ućvijenju družicu života tužnu Franciku, ožalošćene kćerke Mariju i Slavku i sinove Zvaneta, Joška i Mirka. Dragi Marko, neka ti draga slovenska zemljica bude lahka, a ućvijenju supruzi Franciki i tužnoj djeci naše iskreno saučestje i jakost u velikoj tuži!

I. V.

SMRT VRIJEDNOG SVEĆENIKA

U svom rodnom mjestu, u »levitskom gradu« Vrbniku na otoku Krku, umro je u 68 godini života pop Ivan Oršić. Kao svećenik služio je u Malom Lošinju, gdje se pred četrdesetak godina isticao u narodnim borbama, a najviše je vremena službovao na otoku Rabu, dok se nije pred malo mjeseci veselio u Vrbniku, gdje ga je dosta nenadano zatekla smrt. Za njim uz rodbinu žale mnogi znanci i prijatelji, jer je bio čovjek na svom mjestu.

NATJEČAJ ZA PUČKU POPJEVKU

Pula — Zeleći propagirati pučku popjerku raspisala je redakcija lista Giornale d'Italia natječaj za najbolju pučku popjerku. Tri su kategorije natječaja: pučka popjerkva s rodoljubnim karakterom, popjerkva s karakterom pučko-tradicionalnim i popjerkva uz ples. Nagrade iznose 30.000 lira.

IVO JARDAS:

ZIBEL Z MOTOVUNSKEGA LUGA

(Svršetak.)

— Nećeš ti lipa krv moja, govoril je barba Tone, ko će Bog poč va školu tamo kadi deju — lezi — i — dimi. Ti ćeš poč školu tu poli naše hiže. Samo Bog sriču i zdravlje.

— Kako se zove mali? — pital san. — Ha, rodit se je na Obracanje Svetega Pavla. Uni, dan kada se škrapu grunat z blagoslovljenom vodom, da zemlja dobro rodi i da intradu i grozje ne potuče grašica. Kad je baš na ta dan rojen, krtili smo ga Paval. Zovemo ga Pave i Pavić.

Mali Pave j' kreljtal z ručicama ka da će ulovit na urehe pere, ko j' stresala bavica, ale vetrić ki j' počel z mora puhljat zapolnen okol južinske dobi.

Mali Pavić bil je se mirneji i mirneji, najzad je zaspal. Ma bil je kod jedan anjelić.

Za sna se j' počel smeškati. Barba Tone j' rekao: — E, sanje lipa krv moja! Sanje da je va našoj slovinskoj ali hrvackoj škole. E, gledajte kako se smije. On sanje, sanje.

Črni Zvane i barba Tone su zakantali: Zaspal Pave Pod orihon v hlade.

Barba Tone j' kantat po debelo a črni Zvane po tanko.

A kantali su Bože moj, ozvanjalo j' zdolu se do Motovunskoga Luga.

Prišli su i susedi pak ni kantu ni veselju ni bilo kraja ni konca.

Kad se j' mali Pave zbudil zela ga j' nona, tete Foška na ruka. Ja san se malo bolje nadazrel na zibel, tot san na njoj zagljedal zrezane nekakove figurice.

Zibel je bila od hrastovini. Po njoj su bili okole zrezani ko da bi spleteni ženski vlasi ale kosice. Spodobno j' bilo staroj hrvatskoj ornamentici.

Na jenen čele zibeli, zvani, bil je, zrezan trabakul z otprtemi jadri. Na saku stran trabakula grozdici. Z nutarnje strani nad zglavljen, glava i kreljuti od anjelića.

Na drugen čele bila j' zvezana kastavska Sveta Jelena i pod njun leto 1659.

Čudil san se toj lepoj staroj zibe.

Barba Tone mi j' rekao: — Ta zibel je storena za oca od moja prekidida. Storil ju je kako su stari pripovidali meštar ki je bil nutri s Kastva grada. Trabakul i grozje zrezal je zato, aš je naša fameja vozevala va Trst i Beneci: vino, grozje, a i vunu i ule.

Va Kostanjice san videl takove figurice na jenoj škrinje. I tamo su mi rekli da j' škrinju delal Kastavac.

Kastavci da nisu po Istroj za plaću zimali samo soldi, lego najveće vunu i ule. Va Kastve bilo j' nekada, sak. sorti artizani, pak i rezbari. Zato bi reć, po kastavskoj Svetoj Jelene, ka j' bila zrezana, na škrinje i na zibe, da j' to delal i rezal neki Kastavac.

— Kastavci su delali se stvari od driva ča kmet pri hiži rabi — rekao je barba Tone.

— Zibel je od hrastovega driva tu z

Motovunskoga Luga. Lipa je, zato se tuliko lit čuva pri naši hiži.

Si smo se mi tu rodili va zibelah, ke su storene od trdega hrastovega driva.

Trd je motovunski hrast. Trde su i zibeli ke su s te hrastovini storene. Trdi su i ljudi ki su se s teh zibel zidgnuli.

Vero je z tih hrasti bila zibel i onega — Velega Jožeta — za kega ste nan diškori, rekao je barba Tone.

Trde su te zibeli za vaik su! Ma su za vaik i ljudi ki su se va njih zibali, ki tute živu.

Gledajte, rekao je, sa zemlja, do Motovunskih zidi je naša. Oni prvi bokun je moj. Tamo dalje Mateta Jugovec, Jureta Rovine. Pod Grožnjan, Matije Dubca, Zvana Kraljevića. Blizu Krasice su Zlatići, na Volpije tamo napred od Buj su Nežići. Na Kapitanje Ribarići. Naš svit su zemlju ima i dela.

Treba nan je školu, a puli škole za drugu, da nas ne truju z onih zidin ni pavuki ni škorpupje. Ma samo još deset lit! — govoril je barba Tone.

Najzad se j' pomalo prišmuljal sunac zahod. Mirna se j' črljenela i more tamo pul Novi Grada. Motovunski Lug počel se j' modret kako da j' pun vijolic.

— Lipo nan je tute, rekao je Črni Zvane, ma triba je poč doma.

Lepo smo se semi oprostili, ko da bi zavavek. Parona Foška j' plakala.

Barba Tone i neki sused šli su s nami valje do vrha.

Na vrhe smo stali. Gledali smo na si kraji. Barba Tone j' rekao: — Majestro!